LAUSUNTO
25.9.2018

Hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto

HE 64/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain muuttamisesta

Nuohousalan Keskusliitto ry:n hallitus on käsitellyt luonnosta. Liitto toteaa pyydettynä asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Nuohousalan Keskusliitto ei vastusta uudistusta, jos uudistus tehdään siten, että uusi järjestelmä toimii hyvin ja luotettavasti.

Liitto hyväksyy sen, että piirinuohousjärjestelmästä luovutaan ja koko maassa siirrytään ns. sopimusperusteiseen järjestelmään, jossa asiakkaalla on mahdollisuus valita palvelun tuottaja ammattitutkinnon suorittaneista nuohoojista ja jossa nuohooja voi vapaasti hinnoitella palvelunsa.

Lakiehdotuksen kohta: *63 § Nuohoojan kelpoisuus*

Tästä lakiehdotuskohdasta liitolla ja lain valmistelijoilla ei ollut eriävää näkemystä. Liitto pitää hyvänä ja tärkeänä, että **nuohoojan ammattitutkintovaatimus säilyy.**

Kuka valvoo, että nuohoojalla on ammattitutkinto suoritettuna? Kiinteistön omistajan ei tarvitse selvittää, onko nuohoojalla pätevyyttä. Lakiin ei ole sisällytetty lupajärjestelmää.
Suuri osa nuohoustyöstä tehdään siten, että asiakkaan on vaikea itse todentaa nuohoustyön laatu. Näin ollen **luottamus siitä**, että työn suorittaa nuohousalan ammattilainen noudattaen hyvää nuohoustapaa, on asiakkaan näkökulmasta erittäin merkittävää.

Lakiehdotuksen kohta: *13 b § Nuohouksen määrävälit*

Tämä lakiesityskohta vastaa jokseenkin tämän hetkistä tilannetta ja **kannatamme tätä.**

Lakiehdotuksen kohta: 62 § *Nuohouksessa havaittujen vikojen ilmoittaminen pelastuslaitokselle*

Lakiesitykseen on kirjattu, että nuohoojan tulee ilmoittaa palovaaraa aiheuttavat viat ja puutteet kiinteistönomistajalle ja myös pelastuslaitokselle. **Tätä pidämme hyvänä.**

Nykyisessä laissa on maininta, että jos nuohooja toteaa tikkaiden, kattokulkutien osien tai katon turvavarusteiden olevan sellaisessa kunnossa, ettei nuohoustyötä

voida suorittaa turvallisesti, on hänen ilmoitettava myös niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle.

Olemme esittäneet, että lakiehdotukseen kirjataan, että myös tikkaissa ja kattoturvatuotteissa havaitut viat ja puutteet **ilmoitetaan myös pelastuslaitokselle,** ja pelastuslaitos huolehtii siitä, että kiinteistönomistaja korjaa kyseiset puutteet määräajassa.

Viimeinen nuohoojan kuolemaan johtanut tikasonnettomuus sattui tammikuussa 2003.

Huonokuntoiset kattoturvatuotteet ovat nuohoojien arjessa todellinen ongelma. Käytännöt, miten viranomaiset ovat reagoineet tehtyihin vikailmoituksiin, poikkeavat melko rajustikin valtakunnan tasolla**. Kyse on kuitenkin nuohoojien ja muidenkin katolla liikkuvien ammattiryhmien työturvallisuudesta ja viime kädessä hengestä.**

Terävyyttä tarvitaan myös rakennusvalvonnan osalta. Valtakunnallisesti yhtenevät käytännöt olisivat ensi arvoisen tärkeitä. Terävyyttä tarvittaisiin muutto- ja saneerauskohteiden tarkastuksissa ja valvomisessa tikasturvallisuuden osalta.

Lakiehdotuksen kohta: *93 § Valvontarekisteri*

Liitto on painokkaasti esittänyt valtakunnallisen nuohousrekisterin perustamista, jota ei kuitenkaan lainvalmistelussa ole otettu huomioon.

Tällainen rekisteri kiinteistöistä on pelastuslaitoksilla jo olemassa palotarkastuksia varten. Rekisteriin tarvitaan vain käyttöliittymä, jolla nuohoojat pääsevät merkitsemään tekemänsä kohteet. Tämä rekisteri mahdollistaa myös pelastusviranomaisen valvonnan ja **resurssien tarkoituksenmukaisen mitoittamisen.** Rekisteristä pelastusviranomaiset näkevät reaaliaikaisesti, mitkä kohteet on nuohottu ja mitkä eivät, ja rekisteri antaa pelastusviranomaisille mahdollisuuden puuttua asiaan, jos näkevät sen tarpeelliseksi. Vastaavanlaista rekisteriä ylläpitää Trafi suomalaisten autoista.

Vapaata kilpailua on kokeiltu osassa Etelä-Karjalaa ja Itä-Uudellamaalla yli 5 vuotta. Pelastusviranomaiset sanovat, että järjestelmä toimii hyvin. Nuohouspalvelujen käyttäjämäärät ovat pudonneet 25 % edellä mainituilla alueilla. Tämä ei ole aiheuttanut huolta, mikä on vähintäänkin omituista. Piirinuohousalueilla toteumaprosentit ovat yli 80 %, kun taas vapailla alueilla ne ovat noin 60 %. **Nuohouspalveluiden käyttäminen** on meidän mielestämme tärkein kriteeri ja käyttäjämäärien laskusta täytyy olla huolissaan.

Nuohouspalvelujen käyttäjien määrän putoamisesta eivät todellisuudessa ole huolissaan muut kuin nuohoojat, koska heille tietysti kyseessä on elinkeinosta ja toimeentulosta. Pelastuslaitoksille näyttää olevan yhdentekevää, käyttävätkö asiakkaat palveluja vai eivät, koska pelastuslaitoksille riittää, että heidän alueellaan on nuohouspalveluja tarjolla, eivätkä onnettomuudet ole vielä lisääntyneet. **Hyvin hoidetulla nuohouksella vahingot ovat tähän asti pysyneet ja varmaan**

pysyvätkin vielä jonkin aikaa alhaisella tasolla. Tilanne muuttuu pidemmän aikavälin kuluessa.
Rekisterin avulla voitaisiin **päästä kiinni ilmiöihin**, jotka toistuvat ja joita täytyisi lähteä tarkemmin selvittämään esimerkiksi tutkimuksella. Tämä rekisteriin kerätty tieto toimisi alustana palo- ja asumisturvallisuuden kehittämiselle. **Rekisteriin kerätty data antaa myös arvokasta tietoa, miten uudistus oikeasti toimii tulevaisuudessa.** Nykypäivän tekniikalla rekisterin kehittäminen tai olemassa olevien resurssien hyödyntäminen pitäisi olla mahdollista. Kysymys on myös yleisestä tahtotilasta.

Prontoon kirjatut tiedot ja niiden haettavuus ovat pitkälti kiinni siitä, miten asiat järjestelmään kirjataan. Näin ollen paljon riippuu myös siitä, millaisilla hakukriteereillä tietoa järjestelmästä haetaan. Lisäksi järjestelmään kirjataan tiedot siinä vaiheessa, kun pelastusviranomainen käy paikan päällä kohteessa ja tekee siitä raportin.
Nuohoojat, jotka käyvät säännöllisesti nuohottavissa kohteissa, havaitsevat myös tapauksia, joissa nokipalo on tapahtunut savupiipussa, mutta tapaus ei ole mennyt pelastusviranomaisille saakka ja siitä edelleen Pronto- järjestelmään. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki **todelliset nokipalotapaukset** eivät ole tilastoitu.

Valtakunnallinen nuohousrekisteri pääsisi kiinni myös näihin tapauksiin ja niistä löytyisi tieto myös myöhemmin hyödynnettäväksi.

Lakiehdotus nojaa siihen, että kiinteistön omistajalla on velvollisuus säilyttää nuohouksesta saatu nuohoustodistus ja esittää se tarvittaessa pelastusviranomaiselle tai vahinkotapauksissa voidaan kysyä nuohouksen toteutushistoriaa vakuutusyhtiöiden taholta.
Lakiesityksen mukaan nuohousyrittäjällä ei ole velvollisuutta pitää nuohouslue tteloa.
Jos vahinkotapauksessa rakennus palaa täysin ja nuohoustodistus sen mukana, on asiakkaalla **iso todistustaakka velvoitteensa hoitamisesta**. Mikä hankaloituu, jos muistissa ei ole, ketä nuohooja kohteessa viimeksi on käynyt. Valtakunnallinen rekisteri tarjoaisi ratkaisun myös edellä kuvattuun ongelmaan.

Liitto on esittänyt maakunnallista lupajärjestelyä toimia nuohoojana, jota ei lain valmistelussa otettu huomioon

Maakunta myöntäisi nuohoojalle luvan, mutta se voisi myös ottaa sen pois, **jos kyseisen nuohoojan toiminta ei ole lakien ja asetusten mukaista eikä hyvän tavan mukaista.**

Olemme havainneet, että hormisaneerausyritykset ovat jo jonkin aikaa kouluttaneet ja kouluttavat tälläkin hetkellä työntekijöitään nuohoojiksi. Meillä ei ole mitään sitä vastaan, että tällaiset yritykset tulevat alalle, jos he toimivat moraalisesti ja eettisesti kestävällä tavalla. Näiden yritysten taholta on kuitenkin tullut viestiä, että nuohous ei jatkossakaan ole ns. heidän juttunsa. Esiintymällä nuohoojina he saavat paremmin töitä saneerausyritykselleen, koska voivat käyttää nuohoojan asemaa hyväkseen ”vaatiessaan” korjattavaksi hormeja, joissa he ovat havainneet vikoja ja puutteita eli yleensä hormivuotoja. Käytännössä lähes jokainen muurattu savuhormi vuotaa jonkun verran. Tämä on todettu mm. VTT:n tekemissä tutkimuksissa. Uusille muuratuille hormeille sallitaankin pieni vuotomäärä.

Vuotavissa hormeissa tulipalon vaaraa esiintyy kuitenkin vain hyvin harvassa tapauksessa.
Erityisesti tällaisten yritysten kohteena näyttävät olevan vanhukset ja muut henkilöt, joilla ei ole riittävää arvostelukykyä ja osaamista arvioida korjauksen tarpeellisuutta. Suurin osa tehdyistä hormikorjauksista ovat olleet siis täysin turhia ja ylimitoitettuja.

Me emme halua antaa edes mahdollisuutta, että tällainen toiminta leviäisi nuohousalalla.

Nuohousalalle tullessaan tällaiset yritykset toimintatavoillaan **rapauttavat nuohoojan maineen luotettavana toimijana**. Nuohoojat ovat voineet tähän saakka käydä talossa nuohoamassa, vaikka asukas ei itse ole ollut paikalla, ja jolle asukas on voinut kertoa avaimen paikan ja jolle hän on ehkä jopa jättänyt pöydälle rahaa nuohousmaksua varten.

Laki edellyttää, että nuohoojalla tulee olla ammattitutkinto, mutta sitä ei valvota millään lailla. Edes kiinteistön omistajan ei tarvitse tarkistaa, onko nuohoojalla ammattitutkinto suoritettuna. Lupajärjestelmällä on mahdollista todentaa, että alueilla toimivilla nuohoojilla on nuohoojan ammattitutkinto suoritettuna. Palataan taas siihen, että **asiakkaan on voitava luottaa siihen, että hänen palo- ja asumisturvallisuudesta huolehtii koulutettu nuohousalan ammattilainen(=nuohooja).**

Liitto on esittänyt, että kiinteistöjen palo- ja asumisturvallisuutta voidaan parantaa tarkastamalla kiinteistöissä olevia laitteita.

Tulisijojen ja piippujen ja sitä kautta kiinteistöjen turvallisuutta parantaisi, jos kaikki tulisijat ja hormit tarkastettaisiin ennen niiden käyttöönottoa. Myös saneerauskohteiden tulisijat ja savuhormit tulisi tarkastaa, jos niihin on tehty muutoksia tai korjauksia ennen kuin ne otetaan käyttöön.

Nuohouksen yhteydessä nuohoojan tulisi tarkastaa myös läpivienti-, väli- ja yläpohjaratkaisut. Tämä on tärkeää erityisesti metallipiippujen osalta, koska näiden määrä piippukannassa lisääntyy, ja jotta tulipalot eivät lisääntyisi. Samoin energiatehokkaan rakentamisen tuomat haasteet esimerkkinä kasvavat eristepaksuudet yläpohjarakenteissa ja niiden vaikutus savupiipun läpivientiratkaisuihin, vaativat säännöllistä tarkastamista ja seurantaa. Lisäeristeet ovat aiheuttaneet ja aiheuttavat todennäköisesti jatkossakin vaaratilanteita ja tulipaloja, jos niitä ei valvota riittävän useasti. Kukaan ei käy nykyään tarkastamassa ullakkotiloissa piipun kuntoa ja väli- ja yläpohjassa olevien rakenteiden paloturvallisuutta.

Kiinteistöjen turvallisuutta parantaisi myös, jos nuohooja käynnillään tarkastaisi palo- ja häkävaroittimet tarkastusnappia painamalla (pariston toiminta) ja testauskaasulla varoittimen toiminnan.
Näiden kiinteistöjen turvallisuutta parantavien ehdotusten osalta lain valmistelijat ovat todenneet, että tällaisia asioita ei uuteen lakiehdotukseen oteta, koska ne aiheuttavat kustannuksia kiinteistönomistajille.

Nuohous on palojen ja onnettomuuksien ehkäisyä

Nuohousta ei pidä verrata kiinteistön muuhun huolto- ja korjaustoimintaan, koska nuohouksella pyritään ennalta ehkäisemään vaaratilanteita ja onnettomuuksia. Hyvin hoidettu nuohoustoiminta vähentää onnettomuuksia, säästää niin pelastustoimen kuin muidenkin tahojen, esim. vakuutusyhtiöiden kustannuksia. **Nuohoukseen kuuluu oleellisena osana puhdistuksen lisäksi tulisijan ja savuhormin paloturvallisuuden tarkastaminen.**

Nuohoustoiminta ei ainakaan tähän saakka ole ollut vahinkojen korjaamistoimintaa, eikä ole toivottavaa, että nyt oltaisiin siirtymässä vaiheeseen, jossa nuohoojatkin kutsutaan kohteeseen vasta siinä vaiheessa, kun ongelma on havaittu, esim. piippu tai tulisija on tukossa tai kohteessa on syttynyt nokipalo.

Haja-asutusalueilla ja harvaan asutulla maaseudulla ennalta ehkäisevä toiminta (=säännöllinen tarkastus ja nuohous) on ensiarvoisen tärkeää, jotta tulipaloja ja onnettomuuksia ei tapahdu, **koska apu on kaukana ja pelastuslaitoksen saapuminen kestää pidempään kuin tiheämmin asutuilla alueilla.**

Lakiuudistuksen jälkeen, mihin tulisi kiinnittää huomiota ja mitä tulisi ehdottomasti seurata

Palo- ja asumisturvallisuutta tarkasteltaessa, tulisi tarkastelun **keskiöön** ottaa **kiinteistön omistaja/asukas**. Näin ollen ehdottomasti lakimuutoksen jälkeen tulisi seurata **nuohouspalvelujen toteutumaa**. On tärkeää päästä käsiksi **realistiseen ja oikeaan dataan valtakunnallisista nuohousmääristä**, joka toimii järjestelmän arvioinnin tukena ja perustana. Rekisterin avulla on mahdollista päästä käsiksi ilmiöihin, jotka vaatisivat mahdollisesti jopa tarkempaa tutkimuksellista selvittämistä palo- ja asumisturvallisuuden kehittämiseksi.

Lakimuutoksen myötä on odotettavissa, että **palvelun taso** haja-asutusalueilla ei välttämättä pysy nykyisellä tasolla. Lisäksi peikkona on palvelujen polarisoitumien kausiluonteiseksi(lämmityskausi), mikä ei ole etu yrityksen eikä asiakkaan eli palvelujen loppukäyttäjän näkökulmasta.

Tärkeää on myös seurata, että **alakohtaisella liiketoiminnalla on terveet lähtökohdat toimia ja kehittyä.** Yritysten pitäisi tulevaisuudessa myös pystyä investoimaan niin henkilöstön ja henkilöstöresurssien kehittämiseen kuin myös yrityksen infrastruktuurin rakentamiseen niin, että ne toimisivat työllistävinä komponentteina valtakunnallisessa yrityskentässä. Tämä asettaa haasteita myös koulutukselle.

Nuohouksella on myös erittäin suuri vaikutus puhuttaessa pienpoltossa syntyvistä päästöistä. Säännöllisellä ja ammattitaidolla suoritetulla nuohouksella voidaan oleellisesti vähentää pienpoltosta syntyviä päästöjä. Pitää myös muistaa, että **toimenpiteet paloturvallisuuden edistämiseksi** pienentävät päästöjä ja taas toisin päin**. Mahdollisimman kattavasti toteutunut nuohous** auttaa osaltaan myös kestävän ilmastopolitiikan toteuttamista**.**

Kunnioittavasti

NUOHOUSALAN KESKUSLIITTO RY

Hannu Murtokare
toimitusjohtaja